

Päätös

26.6.2024

VN/18970/2024
VN/18970/2024-SM-1

Alueellisen varautumisen yhteistyön ja tilannekuvatoiminnan kehittämishanke

Toimikausi

15.8.2024 – 30.8.2025.

Tausta

Aluehallinnon uudistuksen ja siihen liittyvän lainsäädäntövalmistelun yhteydessä on todettu, että tarvitaan erillinen laaja selvitys alueellisen varautumisen ja tilannekuvatoiminnan kehittämistarpeista. Hankkeessa tulee selvittää ja arvioida, miten varautumisen alueellista yhteistyötä, koordinaatiota ja alueellista tilannekuvatoimintaa ja siihen liittyvää valtion tilannekuvatoimintaa tulisi uudistaa niin, että se tukisi häiriötilanteiden ja poikkeusolojen hallintaa mahdollisimman tehokkaasti sekä valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden että muiden alueilla yhteiskunnan kriittisiä toimintoja ylläpitävien kannalta.

Häiriötilanteiden hallitseminen on muuttunut entistä vaativammaksi. Kaupungeilla on erittäin keskeinen rooli alueellisesti, mutta myös resurssien ja erityisesti huoltovarmuuskriittisten voimavarojen kuten vesi- ja energiahuollon hallinnassa ja toisaalta yhä laajemmin sisäinen muuttoliike kasvattaa taa-jamia, joissa kansalaisten toimeentulo ja selviäminen on yhä riippuvaisempaa alueellisista infrastruktuureista ja viranomaispalveluista. Kaupunkien ja elinkeinoelämän, valtion aluehallinnon toimijoiden, hyvinvointialueiden ja pelastustoimen sekä tarvittavilta osin poliisin ja puolustusvoimien sekä muiden toimijoiden rooleja tulee selkeyttää.

Nykyisin eri alueilla ja toimialoilla on keskenään erilaisia alueellisen varautumisen yhteistoimintarakenteita. Esimerkiksi aluehallintovirastot ovat asettaneet varautumisen alueellisen yhteensovittamistehtävänsä perusteella alueelliset valmiustoimikunnat. Valmiustoimikuntien asettamisesta ja tehtävistä on annettu sisäministeriön ohjauskirje aluehallintovirastoille. Valmiustoimikuntien lisäksi osalla alueista toimii ilman selkeää lainsäädäntöpohjaa maakuntatasoisia varautumisen ja turvallisuuden yhteistyörakenteita, esim. maakunnalliset turvallisuus- ja valmiusfoorumit. Eri hallinnon- ja toimialoilla (ml. huoltovarmuusorganisaatio) on lisäksi vielä muita alueellisia varautumisen yhteistyörakenteita, joiden ohjaus ja toiminnallinen rajapinta alueellisen varautumisen kokonaisuuteen on epäselvä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 23
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

Puutteita on havaittu myös siinä, että eri toimijoiden rooleista alueellisessa häiriötilanteiden hallinnassa ja siihen liittyvässä tilannekuvatoiminnassa hallinnon eri tasoilla ja sektoreilla ei ole olemassa yhteistä tiedonvälityskanavaa eikä selkeää kokonaiskuvaa ja muutoinkin käytännöt eri puolella maata vaihtelevat.

Kehittämistarpeita kohdistuu seuraaviin kokonaisuuksiin:

- tilannekuvan muodostaminen ja hyödyntäminen;
- alueellisen koordinaation vastuut ja organisoituminen sekä
- valtionohjaus.

Keskeisiä selvityskohteita olisivat varautumisen ja tilannekuvatyön eri tietojärjestelmäympäristöt, alustat, viestintäkanavat ja viestintäjärjestelmät, tilat ja muu infra. Eri toimijoiden roolien lisäksi hankkeessa tulee selvittää mitä, mistä ja miten tietoa kootaan (mm. tietojärjestelmät ja niiden kytkennät/linkittymiset toisiinsa, järjestelmien ylläpitovastuut) sekä mitä ja miten tietoa jaetaan (toimijoiden välinen yhteistyö ja tietojenvaihto). Lisäksi tulee huomioida alueellisen tilannekuvatoiminnan kytkennät valtakunnallisiin tilannekuvan kokoamiseen sekä turvallisuusjohtamiseen liittyviin käytäntöihin.

Tavoitteet ja tehtävät

1. Kehittämishankkeessa tulee selvittää ja kuvata kuntien, kaupunkien, hyvinvointialueiden ja valtion alueellisten toimijoiden sekä kirkon ja huoltovarmuuskirittisten kolmannen sektorin sekä yritysten varautumisen nykytilanne ja vastuut. Lisäksi hankkeen tulee selvittää alueellisten yhteistyörakenteiden järjestämisen eri vaihtoehdot ja tehdä ehdotuksensa tarkoituksenmukaisimmasta toimintamallista ja sen ohjauksesta. Kehittämishankkeessa käynnistetään alueelliset pilottihankkeet ja hyödynnetään niistä saatuja havaintoja alueellisesti yhtenäisen varautumisen yhteistyön perusrakenteen määrittelyssä ja valtion ohjauksen kehittämistyössä
2. Kehittämishankkeessa tulee selvittää ja kuvata häiriötilanteiden ja poikkeusolojen hallinnan edellyttämän tilannekuvatoiminnan nykytila ja tehdä ehdotus, miten häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tilannekuvatoiminta olisi tarkoituksenmukaisinta järjestää hyödyntäen jo olemassa olevia tilannekuvajärjestelyjä ja -toiminnallisuuksia välttäen päällekkäisten toiminnallisuuksien sekä uusien kustannusten syntymistä. Selvityksessä tulee huomioida sekä alueellisen tilannekuvan kokoamiseen, analysointiin ja välittämiseen, että alueellisille ja paikallisille toimijoille välitettävän tilannetiedon menettelytavat ja tähän liittyvä tietoturva ja muut vastaavat näkökohdat. Lisäksi tulee huomioida alueellisen tilannekuvatoiminnan kytkennät valtakunnallisiin tilannekuvan kokoamiseen sekä turvallisuusjohtamiseen liittyviin käytäntöihin.
3. Kehittämishankkeen aikana selvitetään lainsäädännön asettamat reunaehdot ja varautumisen ja tilannekuvatyön tietoturvasuuteen liittyvät oikeudelliset kysymykset.
4. Osana valmistelua laaditaan malli kriisitilanteiden alueelliseen koordinaatioon ja johtovastuisiin sekä valtion ohjauksen kehittämiseen.

Hankkeen tavoitteiden mukaiset ehdotukset ja vaihtoehdot tulee olla käytettävissä 30.4.2025 mennessä. Loppuraportti jätetään 30.8.2025 mennessä.

Organisointi

Hankkeelle asetetaan ohjausryhmä ja asiantuntijasihteeristö.

Ohjausryhmän tehtävänä on ohjata hankkeen työsuunnitelman valmistelua ja hyväksyä se, seurata ja ohjata hankkeen työsuunnitelman toteutumista ja muutos-tarpeita, käsitellä hankkeen tuotoksia, hyväksyä hankkeen väli- ja loppuraportit sekä välittää osaltaan tietoa hankkeesta sidosryhmille ja ohjausryhmän taustaorganisaatioille. Ohjausryhmä hyväksyy mahdollisesti asetettavien kokeilujen hankesuunnitelmat. Ohjausryhmään on tarkoitus nimetä edustajat sisäministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä ja valtioneuvoston kansliasta.

Asiantuntijasihteeristön tehtävänä on huolehtia hankkeen tavoitteiden ja tehtävien edellyttämästä selvitys- ja valmistelutyöstä. Asiantuntijasihteeristö vastaa työsuunnitelman laatimisesta, tarvittavan tiedon kokoamisesta ja analysoinnista, hankkeessa toteutettavien mukaisten hankkeen työpajoista, kuulemisista tai muista vastaavista toimenpiteistä. Asiantuntijasihteeristö käsittelee mahdollisesti käynnistettävien kokeiluhankkeiden hankesuunnitelmat ja huomioi niissä saadut kokemukset. Asiantuntijasihteeristöön on tarkoitus nimetä edustajat sisäministeriöstä ja valtiovarainministeriöstä.

Hankkeesta laaditaan erillinen työsuunnitelma.

Hankkeen organisointia koskeva nimeämispyyntö lähetetään erikseen ja organisoinnista tehdään erillinen päätös myöhemmin.

Kustannukset rahoitus

Hanke tehdään virkatyönä. Asiantuntijasihteeristö voi hankkia tarvittavaa asiantuntijatyötä.

Ohjausryhmän kustannukset maksetaan valtiovarainministeriön momentilta 28.01.01. Mahdollisten kokeiluhankkeiden käynnistämisestä ja niiden rahoituksesta linjataan erikseen.

Sisäministeri	Mari Rantanen	Kunta- ja alueministeri	Anna-Kaisa Ikonen
---------------	---------------	-------------------------	-------------------

Pelastusylivohtajan sijainen, Varautumisjohtaja	Jussi Korhonen	Osastopäällikkö, Ylivohtaja	Juha Sarkio
--	----------------	-----------------------------	-------------

Jakelu	Sisäministeriö Sosiaali- ja terveysministeriö Työ- ja elinkeinoministeriö Valtioneuvoston kanslia Valtiovarainministeriö
--------	--

Tiedoksi	Liikenne- ja viestintäministeriö Maa- ja metsätalousministeriö Oikeusministeriö Opetus- ja kulttuuriministeriö Puolustusministeriö Ulkoministeriö Ympäristöministeriö Puolustusvoimat Aluehallintovirastot ELY-keskukset Huoltovarmuuskeskus Hyvinvointialueet Kuntaliitto Puolustusvoimat VNTike
----------	---

VN/18970/2024-SM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: